

АНОТАЦІЯ

Виноградова А.І. Адміністративно-правові засади кадрового забезпечення діяльності судів в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право». – Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2023.

Дисертація присвячена формуванню теоретичного підґрунтя та визначенню адміністративно-правових засад кадрового забезпечення діяльності судів в Україні, визначенню шляхів вдосконалення адміністративно-правового регулювання кадрового забезпечення діяльності судів з урахуванням: положень національної доктрини адміністративного права щодо змісту публічної служби у судах, змісту та особливостей відповідних інститутів адміністративного права, адміністративних процедур кадрового забезпечення діяльності судів; практики застосування відповідних норм; досвіду визначення та застосування правових засобів кадрового забезпечення діяльності судів за кордоном.

Визначено сутність адміністративно-правових засад кадрового забезпечення діяльності судів як сукупності положень, базових для розкриття сутності адміністративно-правового регулювання відносин у сфері кадрового забезпечення, що відображають цілеспрямований характер діяльності уповноважених суб'єктів щодо здійснення кадрового забезпечення діяльності судів.

Поняття «кадрове забезпечення» сформульоване у широкому та вузькому значеннях. Широке значення розкрито з урахуванням результатів актуальних наукових досліджень у сфері кадрового забезпечення державного апарату, а також судів. Визначене співвідношення широкого значення кадрового забезпечення діяльності судів із поняттями «кадрова робота», «кадрові процедури». Вузьке значення кадрового забезпечення діяльності

судів розкрито виходячи з юридичного значення терміну «забезпечення», розмежоване поняття кадрового забезпечення діяльності судів із категоріями «проходження служби», «службова кар'єра». Визнання адміністративно-правової природи діяльності щодо кадрового забезпечення дозволило назвати її адміністративною діяльністю.

Визначено поняття кадрового забезпечення діяльності судів як урегульованої нормами адміністративного права адміністративної діяльності суб'єктів реалізації кадрової політики у сфері судочинства, спрямованої на забезпечення судів кадрами, вимоги до яких передбачені чинним законодавством про судоустрій і статус суддів, а також законодавством у сфері публічної служби, спроможними виконувати покладені на них функції та реалізувати компетенцію з метою забезпечення ефективності правосуддя та належної організації його здійснення. Надано характеристику адміністративно-правовому виміру кадрового забезпечення діяльності судів, до якого віднесено процедури комплектування посад публічної служби в судах, а також звільнення з публічної служби.

Надано характеристику публічної служби в судах, розкрито її характер (професійний характер) та обсяг (стосується усіх посад публічної служби у судах), завдання та спрямованість, виду належність (є складовою публічної служби в органах судової влади). Виділено ознаки публічної служби в судах. Розкрито організаційно-забезпечувальні та правоохоронні завдання публічної служби у судах. Здійснено систематизацію публічної служби в судах.

Розкрито вплив особливостей публічної служби в судах на кадрове забезпечення діяльності судів, що здійснюється через: перелік суб'єктів, уповноважених здійснювати кадрове забезпечення; форми прийняття управлінських рішень щодо кадрового забезпечення; процедури кадрового забезпечення. Здійснено систематизацію процедур кадрового забезпечення діяльності судів: а) процедури кадрового забезпечення, що стосуються формування й функціонування суддівського корпусу; б) процедури щодо кадрового забезпечення судів державними службовцями та службовцями

патронатної служби в апаратах судів; в) процедури кадрового забезпечення щодо формування корпусу співробітників Служби судової охорони, які мають спеціальні звання.

Надається характеристика принципів кадрового забезпечення діяльності судів на основі систематизації актуальних наукових поглядів щодо сутності принципів адміністративного права. Головною ознакою принципів кадрового забезпечення діяльності судів визначено їх соціальну обумовленість, що означає їх походження з соціальних процесів у державі та суспільстві, які відобразились у напрямках актуальної реформи кадрового забезпечення діяльності судів та закріплені у відповідних стратегічних нормативних актах. Тому сутність принципів кадрового забезпечення діяльності судів охарактеризована як системоутворюючі, нормативно закріплені вимоги щодо вказаного забезпечення. Підкреслено соціальне походження принципів кадрового забезпечення діяльності судів.

Здійснено систематизацію принципів кадрового забезпечення діяльності судів за критерієм виду публічної служби в судах: суддівської, адміністративної та мілітаризованої (Служба судових розпорядників та Служба судової охорони). Надано характеристику принципів для кожного виду публічної служби в судах з урахуванням його специфіки. Водночас, наголошено про доцільність встановлення спільними для усіх видів кадрового забезпечення публічної служби в судах наступних принципів: верховенство права, законність, відкритість і гласність, демократизм, патріотизм.

Виокремлено загальні та специфічні ознаки суб'єкта кадрового забезпечення діяльності судів. Загальні ознаки відображають видову належність вказаних суб'єктів до суб'єктів публічної влади. Специфічні ознаки відображають особливості правової природи, організації та діяльності суб'єктів кадрового забезпечення діяльності судів.

Визначено поняття суб'єкта кадрового забезпечення діяльності судів - уповноважений орган публічної влади, його посадову особу, діяльність яких

спрямована на забезпечення належного професійного рівня посадових осіб судів та спроможності судів ефективно виконувати свої завдання.

Здійснено систематизацію суб'єктів кадрового забезпечення діяльності судів за такими критеріями: здійснювані функції; положення по відношенню до суду; форма прийняття рішень. Так, за першим критерієм виділено суб'єктів: кадрового забезпечення діяльності судів у адміністративно-правовому вимірі (комплектування посад суду, призначення на посаду, звільнення з посади); кадрового забезпечення діяльності судів у широкому сенсі (усі інші напрями кадрового забезпечення діяльності судів: планування кадрових потреб, розстановка кадрів, забезпечення мотивації службовців, супроводження проходження ними служби тощо). За другим критерієм виділено суб'єктів, що перебувають у межах штатного розпису суду (голова суду та його заступник, керівник апарату суду та його заступник, уповноважені підрозділи суду) та суб'єктів, що не входять до штатного розпису суду (Рада суддів України, ВККС України, ВРП, ДСА України тощо). За третім критерієм виділено суб'єктів, які видають: укази, накази, рішення, постанови, довідки, звіти, рекомендації тощо.

Встановлено відповідність актів суб'єктів кадрового забезпечення судів у адміністративно-правовому вимірі (комплектування посад судів, призначення на посади у судах та звільнення з посад) усім ознакам індивідуального (адміністративного) акта. Водночас визначено спеціальні ознаки вказаних актів з огляду на специфіку судової влади та правовідносин кадрового забезпечення судів. Визначено спеціальні ознаки щодо: форми вираження (є виключно письмовими); юридичних наслідків (мають правоуповноважувальний характер); дії у часі (безстрокові); функцій правового регулювання (виключно регулятивний характер).

Обґрунтовано необхідність законодавчого закріплення більш активної ролі суду у комплектуванні посади керівника апарату суду. Так, за чинним законодавством наказ про призначення на посаду керівника апарату суду видається начальником територіального управління ДСА України (Головою

ДСА України) за погодженням із головою відповідного суду. Натомість такий наказ має видаватись спільно із головою відповідного суду.

Обґрунтовано, що процедури кадрового забезпечення діяльності судів у адміністративно-правовому вимірі (комплектування адміністративних посад у судах, обрання суддів на адміністративні посади та звільнення їх з адміністративних посад) відповідають усім ознакам адміністративної процедури. Водночас визначено їх специфічні риси з огляду на особливу сферу їх реалізації (судова влада).

Здійснено систематизацію адміністративних процедур кадрового забезпечення діяльності судів за критеріями: місця посад, на забезпечення яких спрямовані адміністративні процедури, у штатному розписі суду; складових проходження державної служби у суді. За першим критерієм необхідно розрізняти адміністративні процедури забезпечення наступних посад: посада судді; адміністративні посади суду (голова суду та його заступник); посади апарату суду (керівник апарату суду та його заступник, а також працівник апарату суду). За другим критерієм необхідно виділяти адміністративні процедури: комплектування посад у суді; призначення на посаду; звільнення з посади.

Обґрунтовано, що актуальні міжнародні стандарти кадрового забезпечення діяльності судів базуються на визнанні його системного характеру. Вказані міжнародні стандарти діяльності судової влади розуміються як усталені практики реалізації засад її діяльності.

Здійснено систематизацію сфер світового досвіду кадрового забезпечення діяльності судів, що є перспективними до імплементації: загальні положення щодо кадрового забезпечення діяльності судів; кадрове забезпечення діяльності судів у адміністративно-правовому розумінні; щодо кадрового забезпечення діяльності судів у широкому розумінні.

Визначено актуальні чинники вдосконалення адміністративного законодавства щодо кадрового забезпечення діяльності судів: недосконалість системи стримувань та противаг, зокрема проблеми визначення місця у ній

суб'єктів судової влади та правових засобів її представництва; розвиток адміністративно-правових гарантій верховенства права як принципу діяльності щодо кадрового забезпечення діяльності судів; необхідність забезпечення системного характеру адміністративно-правового регулювання; недостатня укомплектованість судів кадрами.

Здійснено систематизацію напрямів розвитку адміністративно-правового регулювання кадрового забезпечення діяльності судів за критерієм сфери їх впливу: оптимізація загальних положень щодо кадрового забезпечення діяльності судів; оптимізація кадрового забезпечення діяльності судів у вузькому або у широкому сенсі.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, адміністративна процедура, публічна служба, державна служба, кадрове забезпечення, комплектування посад, звільнення, суд, суддя, судова влада.